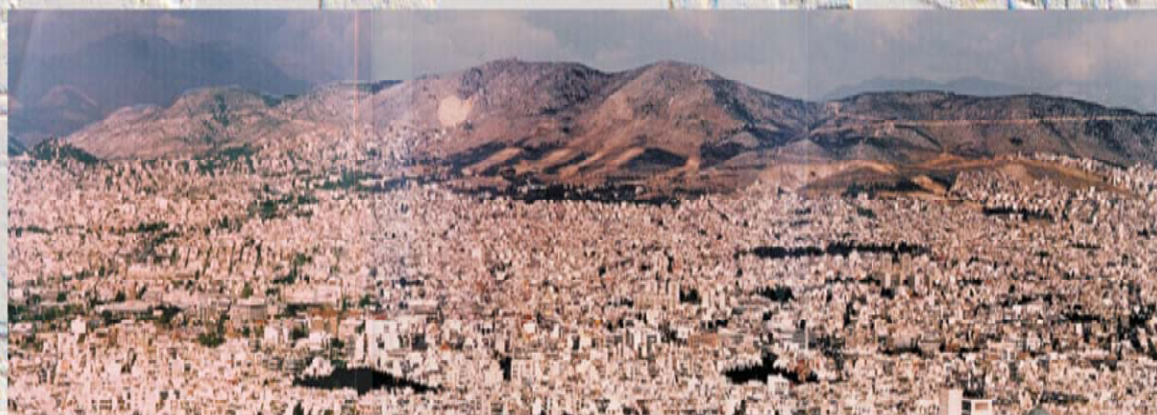

Ποικίλο Όρος – Όρος Αιγάλεω

Δρ. Ελισσαίου Γεώργιος, ΓΕΩΠΟΝΟΣ ΑΣΔΑ

ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, ΓΕΩΠΟΝΟΣ ΑΣΔΑ

Το Ποικίλο Όρος – Όρος Αιγάλεω είναι ένας ορεινός όγκος 50.000 στρεμμάτων που δεσπόζει στο Δυτικό Τμήμα του λεκανοπεδίου Αθηνών (με κατεύθυνση από ΒΑ μέχρι ΝΔ, από το Δήμο Καματερού έως τους Δήμους Χαϊδαρίου και Κορυδαλλού) και επηρέαζε αρνητικά εδώ και πολλά χρόνια τη ζωή των κατοίκων της πρωτεύουσας.

Οι Ιστορικές αναφορές για το Ποικίλο Όρος, μας διηγούνται ότι το μεγαλύτερο μέρος που εκτείνεται γύρω από το βουνό ήταν πολύ έφορο και αποδοτικό για τους κατοίκους που ζούσαν στις γύρω περιοχές. Η καταστροφή του βουνού ξεκίνησε από την μικρασιατική καταστροφή, όπου οι πρόσφυγες είχαν κατασκηνώσει γύρω από το βουνό και υλοτόμησαν ένα μεγάλο κομμάτι αυτού, για να εξασφαλίσουν τα προς το ζην, και ολοκληρώθηκε με τις πυρκαγιές που έβαζαν οι Γερμανοί κατά τη διάρκεια της κατοχής. Το καθοριστικό όμως χτύπημα δόθηκε με την εσωτερική μετανάστευση στην Αθήνα μετά το 1950, όπου οικοδομήθηκαν με γοργούς ρυθμούς όλοι οι όμοροι Δήμοι του Ποικίλου Όρους.

Έτσι το ανύπαρκτο πράσινο, τα λατομεία-πληγές στο σώμα του βουνού, οι καταπατήσεις, η παράνομη βόσκηση, η συνεχής οικιστική επέκταση μέχρι την εξάντληση των επιτρεπτών ορίων για ανοικοδόμηση είχαν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της φυσικής οντότητας του ορεινού όγκου και κατάντησαν το βουνό ξένο και απόμακρο στους κατοίκους του Λεκανοπεδίου.

Ρόλος Ποικίλου Όρους στο μικροκλίμα του λεκανοπεδίου

Το Ποικίλο Όρος - Όρος Αιγάλεω επηρεάζει ποικιλότροπα τις κλιματικές συνθήκες και την κατάσταση ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Η αρνητική του λειτουργία έγκειται στο γεγονός ότι λόγω της έκθεσης των πετρωμάτων του στην ηλιακή ακτινοβολία και σε συνδυασμό με την περιορισμένη εδαφοκάλυψη λειτουργεί ως συσσωρευτής θερμότητας. Για τους ίδιους λόγους λειτουργεί σα σφουγγάρι που έλκει αέριες μάζες μέσω του φαινομένου της οριζόντιας μεταφοράς. Οι υγρές μάζες κατέρχονται με τα καθοδικά ρεύματα προς το δομημένο χώρο όπου συσσωρεύονται αυξάνοντας τη σχετική υγρασία της ατμόσφαιρας κύρια της θερμής ώρες της ημέρας. Η θετική του λειτουργία έγκειται στον περιορισμό της έντασης των Ν – ΝΔ ανέμων που δημιουργούν βιοκλιματικές συνθήκες και στη δημιουργία φράγματος στη μεταφορά αερορρυπαντών από το Θριάσιο Πεδίο προς το Λεκανοπέδιο. Το βουνό μέσα από διαδικασίες φυσικής επιλογής και εμπλουτισμού μπορεί να μετατραπεί σε ένα πνεύμονα πρασίνου με πολλές θετικές επιδράσεις όπως:

- Άμβλυση των θερμοκρασιών του περιβάλλοντος (μείωση το καλοκαίρι με τη διαπνοή και αύξησή τους το χειμώνα λόγω σχετικής υγρασίας).
- Δημιουργία ανακουφιστικών ρευμάτων αέρα προς την πόλη
- Λειτουργεί σαν φυσικό φίλτρο συγκράτησης και αποδόμησης ατμοσφαιρικών ρύπων.

Δυστυχώς όμως το μικρό σημερινό ποσοστό φυτοκάλυψης δεν έχει ουσιαστικά καμία θετική επίδραση στις κλιματικές συνθήκες.

ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ

Η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα το πράσινο της Αθήνας είναι σχεδόν αποκαρδιωτική. Ποσοτικά ελάχιστο - μόλις 2-3% της συνολικής εκτάσεως, και με έντονα σημάδια φθοράς και κακής φυτοϋγειονομικής κατάστασης το πράσινο της Αθήνας δεν μπορεί να εξασφαλίσει την ενεργητική βιομάζα που θα έδινε μία ανάσα πνοής στην πόλη. Στο εσωτερικό της πόλης έχουν εγκλωβιστεί πιεζόμενοι αφόρητα από το μπετόν, την ασφαλτο, τις πλάκες και τις πηγές έντονης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, λίγοι διάσπαρτοι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου, όπως Λόφοι (Φιλοπάπου, Αρείου Πάγου, Σκουζέ, Αρδητού, κλπ), Άλση (Αττικό Άλσος, Συγγρού – Ιλισίων, Πεδίον Άρεως, Μονής Δαφνίου, κλπ).

Οι παράγοντες που βοήθησαν στην υποβάθμιση του αστικού πρασίνου διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Τους φυσικούς και τους ανθρωπογενείς.

1. Φυσικοί παράγοντες

- ✓ **Έδαφος:** ανυπαρξία και ελαχιστοποίηση των ελεύθερων φυσικών εκτάσεων για ανάπτυξη πρασίνου.
- ✓ **Νερό:** μη σωστή διαχείριση του νερού
- ✓ **Κλίμα:** η έντονη οικιστική ανάπτυξη, η υπέρμετρη συγκέντρωση δραστηριοτήτων στο λεκανοπέδιο και η γενικευμένη πολεοδομική αναρχία έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο κλίμα της Αθήνας με ένταση των ξηροθερμικών φαινομένων.
- ✓ **Φως:** η ατμοσφαιρική ρύπανση σε συνδυασμό με το ύψος των κτιρίων μειώνουν τον φωτισμό των μικρών κοινοχρήστων χώρων, των πεζοδρομίων που φιλοξενούν δενδροστοιχίες και των διάσπαρτων στο μεγαλύτερο ποσοστό πεζοδρόμων που την τελευταία δεκαετία αποτέλεσαν στρατηγική "αναβάθμισης" της ποιότητας ζωής στην πρωτεύουσα.

- ✓ **Αέρας:** η επιβαρημένη από ρύπους ατμόσφαιρα έχει σαν συνέπεια και την ουσιαστική ανυπαρξία καθαρού αέρα. Ο αέρας της πόλης αντί να είναι ζωογόνος τροφοδότης των φυτών με το απαραίτητο για την αναπνοή των φυτών οξυγόνο, στην πραγματικότητα είναι φορέας τοξικών χημικών ενώσεων που βλάπτουν σοβαρά τα βασικά στοιχεία αναπνοής - διαπνοής (στομάτια) των φύλλων και των φυτών.

2. Ανθρωπογενείς παράγοντες

❖ Αστική ανάπτυξη:

- ✚ Άναρχη, χωρίς κανένα χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό υπέρμετρη ανάπτυξη της πόλης και κατασπατάληση πολυτίμων εκτάσεων και όγκων πολλαπλασίων των πραγματικών στεγαστικών αναγκών με δραματική και θεαματική μείωση της φυτοκάλυψης
- ✚ Αχαλίνωτη δόμηση, που με τη λογική της αντιπαροχής τσιμεντοποίησε την Αθήνα, και περιορίζοντας στο ελάχιστο τους ελεύθερους ανοιχτούς χώρους.
- ✚ Βάναυση κατάργηση των υπολειμμάτων της αντιπαροχής, (ελάχιστος απομένων περιβάλλον χώρος).
- ✚ Ανεύθυνη ή πρόχειρη επίδειξη ευαισθησίας με την οργάνωση δήθεν κήπων και άλλων χώρων πρασίνου. Το πράσινο είναι μεν φίλτρο για τους αερορυπαντές, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι το ίδιο δεν επηρεάζεται απ' αυτούς. Μεγάλες συγκεντρώσεις φωτοχημικών ρυπαντών (π.χ. όζοντος, οξειδίων του αζώτου κλπ.) όπως και αιωρούμενων στερεών επηρεάζουν αρνητικά τη φωτοσύνθεση, την αναπνοή (O₂) και διαπνοή (H₂O), δημιουργούν βλάβες στα φυτά (μικροφυλλία, κηλίδες) και μειώνουν τη διάρκεια ζωής τους, ενώ η υποβαθμισμένη αισθητική παρέμβαση τους στον αστικό χώρο προκαλεί θλίψη και δυστυχία συμπληρώνοντας έτσι την καταπίεση του από άλλες δυσλειτουργίες.

- ❖ **Ανυπαρξία κεντρικού σχεδιασμού και πολιτικής πρασίνου.**
- ❖ **Έλλειψη επαρκών οικονομικών πόρων**
- ❖ **Ατυχείς επιλογές χώρων εγκατάστασης πρασίνου**
- ❖ **Διείσδυση ακατάλληλων ειδών και ποικιλιών φυτών**

ΔΡΑΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Παρατηρώντας λοιπόν με προσοχή όλα τα παραπάνω ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ), από ιδρύσεως του, έδωσε απόλυτη προτεραιότητα στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος και δουλεύοντας σταθερά και μεθοδικά, προσπάθησε και προσπαθεί να μετατρέψει το βουνό σ' έναν υπερτοπικό πόλο πρασίνου και κοινωνικών εξυπηρετήσεων, επικεντρώνοντας το έργο του σε τρεις τομείς:

- I. Την περιβαλλοντική αναβάθμιση του, με τη συστηματική αναδάσωση, την άρδευση, τη συντήρηση της βλάστησης και την πυροπροστασία.
- II. Τη δημιουργία χώρων αναψυχής και πρόσβασης στο βουνό και
- III. Τη δημιουργία θεσμικού πλαισίου προστασίας του βουνού.

ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΑΣΔΑ

Βασικός στόχος του ΑΣΔΑ είναι η αρμονική ένταξη του όρους στη ζωή της πόλης, αναγνωρίζοντας το σημαντικό ρόλο που μπορεί να παίξει στη βελτίωση του κλίματος στην περιοχή και αναβαθμίζοντας και προστατεύοντας το δασικό του χαρακτήρα, έτσι ώστε να αποκτήσει πλέον ενεργό ρόλο, διαμορφωμένο στα πλαίσια της ήπιας αναψυχής των κατοίκων της πόλης σε αρμονική ισορροπία με το οικοσύστημα.

Ειδικότερα οι στόχοι που τίθενται για το Ποικίλο Όρος είναι:

- η οικολογική ανασυγκρότηση και επαναφορά του δασικού οικοσυστήματος
- η απόδοση του στους κατοίκους της πόλης

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΑΣΔΑ

Η συνολική στρατηγική που έχει ακολουθήσει ο ΑΣΔΑ ως προς το φυσικό περιβάλλον συνοψίζεται:

- ✓ στην ολοκληρωμένη διαχείριση οικοσυστημάτων, ξεχωριστών τοπίων και προστατευόμενων ειδών χλωρίδας-πανίδας,
- ✓ στην προστασία εδαφών από διάβρωση και ερημοποίηση
- ✓ στην ανάδειξη και αξιοποίηση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος
- ✓ στην εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού

Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης ανασυγκρότησης του ορεινού όγκου υλοποιούνται μια σειρά από δράσεις που συμβάλλουν στην εφαρμογή της παραπάνω στρατηγικής με τους παρακάτω τρόπους:

- ✓ Οι δράσεις του διέπονται από τις αρχές προστασίας του περιβάλλοντος και θα συμβάλλουν αποτελεσματικά στη βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και του κλίματος της περιοχής.
- ✓ Η οικολογική ανασυγκρότηση είναι αντιληπτή παράλληλα και ως πεδίο άσκησης περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.
- ✓ Οι παρεμβάσεις αποτελούν πρότυπο διαχείρισης περιαστικού δασικού οικοσυστήματος με ένταξη λειτουργιών ήπιας αναψυχής στην φύση.
- ✓ Επιτυγχάνεται με το τρόπο αυτό ενδυνάμωση του δασικού χαρακτήρα του Όρους, και εξισορρόπηση και έλεγχος των δραστηριοτήτων αναψυχής στα πλαίσια συνεχούς προστασίας του οικοσυστήματος.

Βασικός σκοπός όλων των προαναφερόμενων δράσεων και στόχων είναι η δημιουργία δάσους με υψηλή κυρίως βλάστης, με αισθητικά στοιχεία από άποψη μορφής και χρωμάτων για να χρησιμοποιηθεί αργότερα σαν χώρος αναψυχής.

Η δημιουργία δάσους υψηλής βλάστησης μπορεί να προκαλέσει τα εξής:

1. Αύξηση της σχετικής υγρασίας του αέρα.

2. Μείωση της επίδρασης των ηλιακών ακτινών.

3. Επίδραση στη θερμοκρασία του αέρα με:

- α. απορρόφηση της θερμότητας κατά τη διάσπαση του CO₂ και κατά τη διαπνοή
- β. την ταπείνωση της θερμοκρασίας από τη σκίαση των κατωτέρων ορόφων του δάσους
- γ. την εξισωτική επίδραση που έχει το δάσος πάνω στις ακραίες θερμοκρασίες και ιδιαίτερα τις μέγιστες

4. Υδρονομική επίδραση του δάσους και στην προστασία των εδαφών από την διάβρωση. Το δάσος με τις κόμες και τους κορμούς των δένδρων, την ξηρή φυλλάδα, τους θάμνους και την υπόλοιπη βλάστηση εμποδίζει τη γρήγορη επιφανειακή απορροή των νερών της βροχής και τα αναγκάζει έτσι να διηθούνται με αργό ρυθμό μέσα στο έδαφος.

Τα έργα που έχουν εκτελεσθεί έως τώρα, κάλυψαν τους παρακάτω άξονες:

- 1) Αναδασώσεις και εμπλουτισμός βλάστησης.

- 2) Δημιουργία και διαμόρφωση εισόδων.
- 3) Συντήρηση και φύλαξη.
- 4) Ενημέρωση πολιτών.
- 5) Πυροπροστασία

Οι επεμβάσεις που έχουν γίνει στην περιοχή ή που πρόκειται να γίνουν χωρίζονται στις εξής φάσεις.

1. ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ

➤ ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ

Το αναδασωτικό έργο του ΑΣΔΑ ξεκίνησε από το 1990 με τη κατασκευή γεωτρήσεων και δικτύων άρδευσης καθώς και με τη σύνταξη μελετών αναδάσωσης οι οποίες υλοποιήθηκαν τόσο με μορφή εργολαβιών όσο και με τη χρήση του ίδιου δυναμικού (σε συνεργασία τα τελευταία κυρίως χρόνια και με σχολεία και συλλόγους της Δυτικής Αθήνας). Αναλυτικότερα οι περιοχές και τα έτη των παρεμβάσεων καθώς και το αποτέλεσμα τους έχουν ως εξής:

Α) Βορειοανατολικό άκρο Ποικίλου Όρους (περιοχή Γ) στο Δήμο Καματερού.

Το 1988 συντάχθηκε και θεωρήθηκε μελέτη η οποία τελικά υλοποιήθηκε την ίδια χρονιά από τη δασική υπηρεσία. Τα αποτελέσματα ήταν αρκετά καλά, σημαντικό τμήμα όμως της περιοχής κάηκε από μεταγενέστερες φωτιές. Στον ΑΣΔΑ υπάρχει ήδη έτοιμη μελέτη αποκατάστασης των τμημάτων αυτών. Το 1998 έγινε αναδάσωση του χώρου που περιβάλλει το αναψυκτήριο στην ίδια περιοχή με πάρα πολύ καλά αποτελέσματα.

Β) Περιοχή Προφήτη Ηλία στο Δήμο Ιλίου.

Το 1999 - 2000 έγιναν εργασίες εμπλουτισμού της υπάρχουσας βλάστησης με πολύ καλά αποτελέσματα. Τον Φεβρουάριο του 2007 ξεκίνησε αναδάσωση σε έκταση 20 στρεμμάτων η οποία ολοκληρώθηκε το Μάρτιο του 2007 με χρόνο συντήρησης 3 χρόνια. Τμήμα της αναδάσωσης αυτής έγινε με τη συμμετοχή φορέων και κατοίκων της περιοχής και τα δέντρα υιοθετήθηκαν από τους πολήτες.

Γ) Περιοχή μεταξύ θεάτρου Πέτρας και Προφ. Ηλία στο Δήμο Πετρούπολης.

Το 1994 έγιναν εκτεταμένες αναδασώσεις στη περιοχή. Τα επόμενα χρόνια (1996 – 2000) έγιναν συμπληρωματικές φυτεύσεις και εμπλουτισμός της βλάστησης. Τα αποτελέσματα των παραπάνω παρεμβάσεων ήταν από πάρα πολύ καλά έως εξαιρετικά.

Δ) Περιοχή λατομείου Γρηγορίου στο Δήμο Πετρούπολης.

Το 1998 έγινε αναδάσωση του χώρου που περιβάλλει το αναψυκτήριο με πολύ καλά αποτελέσματα.

Από το 2002 μέχρι και σήμερα γίνονται συμπληρωματικές φυτεύσεις στη περιοχή με τη συμμετοχή φορέων και σχολείων της περιοχής και τα δέντρα υιοθετούνται από τους μαθητές.

Ε) Περιοχή Παλαιών Πεδίων Βολής στους Δήμους Πετρούπολης και Περιστερίου. Από το 2000 μέχρι και σήμερα γίνονται συμπληρωματικές φυτεύσεις στη περιοχή με τη συμμετοχή φορέων και σχολείων της περιοχής και τα δέντρα υιοθετούνται από τους μαθητές.

ΣΤ) Περιοχή Σκοπευτηρίου. Έχουν γίνει εκτεταμένες αναδασώσεις στη περιοχή με σχετικά καλά αποτελέσματα.

Ζ) Περιοχή μεταξύ θεάτρου Φοίνικα και λατομείου Μαλατέστα. Το 2005 – 2006 έγινε αναδάσωση και εμπλουτισμός της υπάρχουσας βλάστησης οι οποίες εξελίσσονται ικανοποιητικά. Τμήμα της αναδάσωσης αυτής έγινε με τη συμμετοχή σχολείων της περιοχής και τα δέντρα υιοθετήθηκαν από τους μαθητές.

Η) Πάρκο Νεολαίας στο Δήμο Χαϊδαρίου. Το 1991 έγινε αναδάσωση, στα πλαίσια διαμόρφωσης του χώρου με μέτρια αποτελέσματα. Το 1998 – 2002 έγινε αναδάσωση στη περιοχή των αναβαθμίδων με τη συμμετοχή σχολείων της περιοχής με πολύ καλά αποτελέσματα και τα δέντρα υιοθετήθηκαν από τους μαθητές.

Θ) Περιοχή Ι,Κ,Λ στο Δήμο Χαϊδαρίου. Η περιοχή έχει συνολική έκταση 309 στρέμματα, οι εργασίες αναδάσωσης ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 2007 και θα ολοκληρωθούν το Μάρτιο με χρόνο συντήρησης 3 χρόνια.

Ι) Περιοχή Καψαλώνας στο Δήμο Χαϊδαρίου. Το 2005 έγινε αναδάσωση στη περιοχή με τη συμμετοχή σχολείων και κατοίκων της περιοχής με πολύ καλά αποτελέσματα.

Κ) Περιοχή γύρω από το Πάνθεον στο Δήμο Αγ. Βαρβάρας. Το 1998 - 2000 έγινε αναδάσωση και εμπλουτισμός της υπάρχουσας βλάστησης με σχετικά καλά αποτελέσματα.

Λ) Περιοχή Πυροβολείων στο Δήμο Κορυδαλλού. Το 2004 - 2006 έγιναν αναδασώσεις με τη συμμετοχή και σχολείων της περιοχής με σχετικά καλά αποτελέσματα.

➤ **ΑΡΔΕΥΣΗ**

Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία των αναδασώσεων είναι το νερό, το οποίο απαιτείται οπωσδήποτε κατά τα τρία πρώτα έτη.

Για να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα, ο ΑΣΔΑ κατόπιν υδρογεωλογικών μελετών, έκανε γεωτρήσεις σε διάφορα σημεία του βουνού (Αγ. Βαρβάρα - θέση Πάνθεον, Περιστερί - θέση Φοίνικας, Νταμάρι Γρηγορίου και Χαϊδάρι - Πάρκο Νεολαίας Χαϊδαρίου και Καψαλώνα) και τοποθέτησε δεξαμενές που γεμίζουν απ' ευθείας από αυτές. Παράλληλα από την κάθε δεξαμενή ξεκινά δίκτυο άρδευσης που παρέχει νερό τόσο στα φυτά που έχουν προέλθει από αναδάσωση, όσο και σ' αυτά που προϋπήρχαν. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας είναι όντως εντυπωσιακό, ειδικότερα στις νεοαναδασωμένες περιοχές όπου η επιτυχία άγγιξε το 85-90%.

Παρόλα αυτά το πότισμα από δω και στο εξής δεν θα γίνεται με το δίκτυο άρδευσης, αλλά με χειρονακτικό τρόπο. Έτσι ο κάθε ανάδοχος που θα αναλαμβάνει ένα έργο αναδάσωσης, θα είναι υποχρεωμένος να κάνει ετησίως ένα ορισμένο αριθμό ποτισμάτων κάθε χρόνο, για τρία χρόνια. Γι' αυτό και η επιλογή των φυτών είναι τέτοια που να αντεπεξέρχονται ικανοποιητικά, στις αντίξοες καλοκαιρινές θερμοκρασίες που αναπτύσσονται στο βουνό.

2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΙΣΟΔΩΝ

Βασικός στόχος των παρεμβάσεων αυτών είναι παράλληλα και με αφορμή τη δασική αναψυχή να διευκολύνουμε και να προτρέψουμε τους κατοίκους να ανέβουν και να γνωρίσουν το βουνό. Αποτέλεσμα της παραπάνω ενέργειας θα είναι η άμεση ενημέρωση των πολιτών για το βουνό και τα προβλήματά του και κατά συνέπεια η αύξηση της οικολογικής τους ευαισθητοποίησης. Αναλυτικά οι διαμορφωμένες εισοδοί είναι οι εξής:

α) Είσοδος Καματερού. Το έργο περιλαμβάνει μικρό αναψυκτήριο, παιδική χαρά, πεζόδρομους, πράσινο, υδάτινα στοιχεία, χώρο στάθμευσης κτλ.

β) Πάρκο προφήτη Ηλία στο Ίλιον. Περιλαμβάνει πεζόδρομο περιπάτου (στη δασική έκταση) και αθλητισμού με όργανα ελαφριάς άθλησης, πράσινο, χώρο στάθμευσης, χώρο θέας κτλ.

γ) Πάρκο Αγίου Δημητρίου – Ηλεκτρογεννήτρια στη Πετρούπολη. Περιλαμβάνει χώρους πρασίνου, παιδική χαρά, ανάδειξη παλιάς Ηλεκτρογεννήτριας, δρόμους περιπάτου, καθιστικά, χώρο στάθμευσης κτλ.

δ) Αθλητικός πεζόδρομος που συνδέει τον Προφήτη Ηλία με το Θέατρο Πέτρας. Περιλαμβάνει πεζόδρομο περιπάτου (στη δασική έκταση) και χώρο αθλητισμού με όργανα ελαφριάς άθλησης, παιδική χαρά, κιάσκια, καθιστικά κτλ.

ε) Αθλητικό Πάρκο Γρηγορίου στη Πετρούπολη. Περιλαμβάνει πολλά γήπεδα αθλοπαιδιών, αναψυκτήριο, ποδηλατόδρομο, παιδική χαρά, ανοικτό θέατρο, χώρο στάθμευσης κτλ.

στ) Πάρκο Φοίνικα – Πύλη Λατομείου Μαλατέστα στο Περιστέρι. Περιλαμβάνει δρόμους περιπάτου, παιδική χαρά, χώρους πρασίνου, πλατεία, υδάτινα στοιχεία, ανοικτό θέατρο, χώρο στάθμευσης κτλ.

ζ) Αθλητικός δασικός δρόμος που συνδέει τα Παλαιά Πεδία Βολής με το Αθλητικό Πάρκο Γρηγορίου. Περιλαμβάνει δρόμο περιπάτου με όργανα ελαφριάς άθλησης, κιάσκια και καθιστικά.

η) Πάρκο Νεολαίας στο Χαϊδάρι. Περιλαμβάνει παιδική χαρά, μίνι γκολφ, πεζόδρομους, καθιστικά, χώρους πρασίνου, αναψυκτήριο, χώρο στάθμευσης κτλ.

3. ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΦΥΛΑΞΗ

Οι παρεμβάσεις αυτές έχουν σαν στόχο τη συντήρηση και φύλαξη του οικοσυστήματος σε όλη την έκταση του ορεινού όγκου. Αναλυτικά:

A) Καλλιεργητικές φροντίδες.

- ✓ Συντήρηση των λεκανών άρδευσης και πότισμα των αναδασώσεων στα τρία πρώτα έτη
- ✓ Κλαδεύσεις
- ✓ Βιολογική καταπολέμηση πιτυοκάμπης (λόγω αντικειμενικών δυσκολιών έγινε μία μόνο φορά με επίγειο ψεκασμό)

B) Καθαρισμός από σκουπίδια, μπάζα και άλλα άχρηστα αντικείμενα.

- ✓ Απομάκρυνση από όλη σχεδόν την έκταση του βουνού παράνομα εναποθεμένων μπάζων, σκουπιδιών και άλλων αντικειμένων για λόγους αισθητικούς και κυρίως πυρασφάλειας.

Γ) Συντήρηση δασικού οδικού δικτύου.

- ✓ Αποκατάσταση των δασικών δρόμων από τις ζημιές κυρίως λόγω διαβρώσεων από τις βροχές.

Δ) Αποψιλώσεις.

- ✓ Καθαρισμός της περιαστικής κυρίως ζώνης του βουνού από τα ξερά χόρτα για λόγους προσβασιμότητας και κυρίως πυρασφάλειας.

Ε) Τοποθέτηση μεταλλικών μπαρών εισόδου.

- ✓ Σε όλα τα σημεία οδικής εισόδου στο βουνό έχουν τοποθετηθεί μπάρες για τον έλεγχο της κυκλοφορίας των οχημάτων μέσα σε αυτό (σε συνεργασία με τους Δήμους, το Δασαρχείο και τη Πυροσβεστική Υπηρεσία).

4. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ

- ✓ Εκδηλώσεις ενημέρωσης των πολιτών των δήμων της περιοχής για θέματα εθελοντισμού και περιβάλλοντος.
- ✓ Πρόγραμμα ενημέρωσης των περιβαλλοντικών ομάδων των σχολείων της περιοχής μας για θέματα που αφορούν άμεσα το Ποικίλο Όρος αλλά και γενικότερου οικολογικού χαρακτήρα.
- ✓ Εκδόσεις ενημερωτικών εντύπων υλικών.

5. ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ – ΟΡΟΥΣ ΑΙΓΑΛΕΩ

Ιδιαίτερα σημαντική πλευρά της προστασίας του Ποικίλου Όρους – Όρους Αιγάλεω αποτελεί η πρόληψη των κινδύνων και η αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών.

Οι δασικές πυρκαγιές είναι φαινόμενο που εντάσσεται στην κατηγορία των φυσικών καταστροφών. Η αντιπυρική περίοδος στη χώρα μας προσδιορίζεται από 1/5 – 31/10 και είναι επιτακτική η αντιμετώπιση του θέματος της **πυρασφάλειας των δασικών οικοσυστημάτων** του Ποικίλου Όρους – Όρους Αιγάλεω.

Η έκταση του Ποικίλου Όρους – Όρους Αιγάλεω είναι τεράστια, περίπου 50.000 στρέμματα και κατά το 1/5 της καλύπτεται από πυκνό δάσος. Η βλάστηση των ορεινών όγκων της Αττικής (δάση χαλεπίου πεύκης, μακκία βλάστηση και φρύγανα) είναι εξαιρετικά εύφλεκτη και σε συνδυασμό με τις ξηροθερμικές κλιματικές συνθήκες που επικρατούν τους θερινούς κυρίως μήνες (υψηλή θερμοκρασία, ξηρασία και ισχυροί άνεμοι) καθιστούν τα φυσικά οικοσυστήματα ιδιαίτερα ευάλωτα στις πυρκαγιές.

Σύμφωνα με το πλαίσιο του Περιφερειακού Σχεδίου Αντιπυρικής προστασίας και τις Γενικές κατευθύνσεις της Κυβερνητικής Επιτροπής προβαίνουμε σε συνεργασία

με όλα τα εμπλεκόμενα τμήματα και με τα μέσα που διαθέτουμε στα αναγκαία μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης των πυρκαγιών.

Ο ΑΣΔΑ από ιδρύσεώς του έχει δημιουργήσει όλα αυτά τα χρόνια στο πλαίσιο της δραστηριότητάς του για ανάπτυξη και προστασία του Ποικίλου Όρους – Όρους Αιγάλεω μια αξιόλογη υποδομή πυρασφάλειας, με τέσσερις γεωτρήσεις, είκοσι έξι δεξαμενές, δίκτυο άρδευσης πυρόσβεσης και μπάρες ελέγχου στις εισόδους στο Ποικίλο Όρος. Κάθε χρόνο καταγράφουμε τις φθορές αλλά και τους βανδαλισμούς και προβαίνουμε στις απαιτούμενες ενέργειες για την έγκαιρη αποκατάστασή τους. Στις μπάρες εισόδου του Π. Ο. τοποθετούμε λουκέτα με κλειδί πασπαρτού που μοιράζουμε σε όλες τις ενδιαφερόμενες υπηρεσίες (Δήμους, Πυροσβεστική κλπ.). Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι επισκέψιμες περιοχές του Ποικίλου Όρους είναι τα πιο επικίνδυνα σημεία για έναρξη πυρκαγιών και μη έχοντας τη δυνατότητα να παρέμβουμε σε όλο το Ποικίλο Όρος, προχωρούμε κάθε χρόνο:

1. Σε προγραμματισμένες ετήσιες φυτοτεχνικές εργασίες (κλάδεμα δένδρων κλπ.) και σε αποψιλώσεις του περιαστικού πρασίνου στο Ποικίλο Όρος (περίπου 1.200 στρέμματα) στην έναρξη της αντιπυρικής περιόδου, δημιουργώντας ζώνες αντιπυρικής προστασίας
2. Στον καθαρισμό από σκουπίδια και άλλα άχρηστα αντικείμενα στα σημεία εισόδου του Ποικίλου Όρους.
3. Στη συντήρηση του ήδη υπάρχοντος δασικού οδικού δικτύου με επιχωματώσεις στα σημεία που έχουν δημιουργηθεί νεροφαγώματα για την εύκολη και ασφαλή διέλευση των οχημάτων (Πυροσβεστικά, υδροφόρες κλπ.).

Το τμήμα Πολιτικής Προστασίας του ΑΣΔΑ για τις ανάγκες της πυρασφάλειας διαθέτει μία Υδροφόρα, ένα Πολυμηχάνημα, ένα JCB,, ένα Φορτηγό Όχημα, και δύο Οχήματα 4x4. Σε όλα μας τα οχήματα γίνεται έγκαιρα κάθε χρόνο ο απαραίτητος έλεγχος λειτουργίας και η συντήρησή τους (service) στην έναρξη της αντιπυρικής περιόδου. Ο ίδιος έλεγχος και συντήρηση γίνεται και στη μηχανοκίνητη αντλία και στα χορτοκοπτικά μηχανήματα.

Σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και αντιμετώπιση των πυρκαγιών έχει ο σχεδιασμός των σημείων φύλαξης σε καίρια σημεία του Ποικίλου Όρους. Με γνώμονα την εύκολη πρόσβαση, την καλύτερη δυνατή ορατότητα της ευρύτερης περιοχής του Ποικίλου Όρους, τις στοιχειώδεις απαιτούμενες συνθήκες για την παραμονή του εποχιακού προσωπικού αλλά και τα σχετικά αιτήματα των Δήμων, επιλέξαμε έξι

σημεία φύλαξης (στο Λόφο Καματερού, στον Προφήτη Ηλία στο Ίλιον, στα Παλαιά Πεδία Βολής στο Περιστέρι, στο Πάνθεον της Αγ. Βαρβάρας, στον Προφήτη Ηλία στο Χαϊδάρι και στη θέση Καψαλώνα στο Χαϊδάρι) για την τοποθέτηση των 40 εποχιακών υπαλλήλων σε δύο βάρδιες για να μπορέσουμε να καλύψουμε τις πλέον επικίνδυνες ώρες της ημέρας χορηγώντας τους τον απαραίτητο εξοπλισμό (μπλούζες και καπέλα) καθώς επίσης και κινητά τηλέφωνα εξασφαλίζοντας έτσι την επικοινωνία τους με την Πυροσβεστική Υπηρεσία και την πολιτική προστασία του ΑΣΔΑ. Όλο το εμπλεκόμενο με την πυρασφάλεια προσωπικό του ΑΣΔΑ συμμετέχει ετησίως στην εκπαιδευτική ενημέρωση από την Πυροσβεστική Υπηρεσία για τις βασικές Πυροσβεστικές διατάξεις πυροπροστασίας του Ποικίλου Όρους,.

Τέλος δημιουργήσαμε αναλυτικό χάρτης υποδομών αντιπυρικής προστασίας που περιλαμβάνει :

α. Θέσεις φυτοτεχνικών εργασιών

β. Θέσεις πυροφυλακίων

γ. Θέσεις υδροληψίας (γεωτρήσεις, κρουνοί, δεξαμενές),

ο οποίος διανεμήθηκε στα τμήματα Πολιτικής προστασίας των Δέκα Δήμων της Δυτικής Αθήνας και στην Πυροσβεστική.

Ο ΑΣΔΑ φέτος έκανε ένα ακόμα βήμα για την αναβάθμιση των υπηρεσιών Πολιτικής Προστασίας της Δυτικής Αθήνας εκπαιδεύοντας διοικητικά και αιρετά στελέχη των Δήμων της περιοχής μας. Συγκεκριμένα, ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας διοργάνωσε τριήμερο επιμορφωτικό σεμινάριο από τις 5-7/2/2008 με θέμα : «Φυσικές καταστροφές και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης»

Το σεμινάριο εγκαινίασε έναν νέο κύκλο εκπαίδευσης των υπευθύνων των Τμημάτων Πολιτικής Προστασίας των Δήμων της Δυτικής Αθήνας με εισηγήσεις που έκαναν ειδικοί επιστήμονες και στελέχη από την Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας Αττικής και τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας του Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ενώ ειδική αναφορά έγινε στο Σχέδιο Εκτάκτων Αναγκών Δυτικής Αθήνας, στα επιμέρους Επιχειρησιακά Σχέδια των Δήμων της περιοχής και στην μελέτη του Α.Σ.Δ.Α. για την αντισεισμική προστασία της Δυτικής Αθήνας. Μέσα από αυτό το σεμινάριο αναδείχθηκαν η οργανωτική δομή, το θεσμικό πλαίσιο αλλά και ο σχεδιασμός για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών που προκύπτουν από την εκδήλωση δασικών πυρκαγιών, σεισμών ή ακραίων καιρικών φαινομένων όπως καύσωνες, πλημμύρες και χιονοπτώσεις.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Για να επιτευχθούν νομότυπα όλες οι ανωτέρω παρεμβάσεις, ο ΑΣΔΑ κατάφερε με επιμονή και πολύ προσπάθεια τη **θέσπιση νόμου για το Ποικίλο Όρος – Όρος Αιγάλεω (Ν. 2742/07-10-1999)**. Σύμφωνα με αυτόν καθορίζονται τα όρια οι χρήσεις γης και οι όροι δόμησης του Όρους Αιγάλεω το οποίο έχει κηρυχθεί ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Επίσης καθορίζονται ζώνες ειδικών χρήσεων και όροι δόμησης στην Περιφέρεια του ορεινού όγκου.

Παράλληλα υπογράφηκε και **Προγραμματική Σύμβαση** με το Υπουργείο Γεωργίας, η οποία σε συνδυασμό με τον παραπάνω νόμο, μας κατοχύρωσε να κάνουμε όλα τα προαναφερόμενα έργα.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΣΔΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΟΙΚΙΛΟ ΌΡΟΣ

Ο ΑΣΔΑ για την πλήρη ανάδειξη και αξιοποίηση του Ποικίλου Όρους εκπόνησε πρόσφατα ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για το Ποικίλο Όρος το οποίο αναπτύσσεται σε τέσσερις άξονες δράσης:

1. ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ – ΟΡΟΥΣ ΑΙΓΑΛΕΩ.

- **ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ:** ΚΑΜΑΤΕΡΟ (ΠΕΡΙΟΧΗ Γ')
- **ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΦΥΤΕΥΣΕΙΣ:** ΠΑΛΑΙΑ ΠΕΔΙΑ ΒΟΛΗΣ, ΝΤΑΜΑΡΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ, ΚΟΥΡΥΔΑΛΛΟΣ (ΘΕΣΗ ΠΥΡΟΒΟΛΕΙΑ)
- **ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ:** ΣΕ ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΟΙΚΙΛΟΥ ΟΡΟΥΣ
- **ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ:** ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΠΙΤΥΟΚΑΜΠΗΣ ΣΤΟ ΑΛΣΟΣ ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ, ΣΤΟ ΑΛΣΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΦΟΙΝΙΚΑ – ΜΑΛΑΤΕΣΤΑ, ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΠΑΝΘΕΟΝ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ
- **ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΦΡΟΝΤΙΔΕΣ:** ΚΛΑΔΟΚΑΘΑΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΠΑΝΘΕΟΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΦΟΙΝΙΚΑ ΜΑΛΑΤΕΣΤΑ
- **ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΡΕΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΙΚΡΩΝ ΧΩΜΑΤΙΝΩΝ ΦΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΙΜΝΟΔΕΞΑΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΗ ΘΩΡΑΚΙΣΗ ΠΕΔΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ**

2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΑΣΙΚΗΣ ΜΙΚΡΟΑΝΑΨΥΧΗΣ ΣΤΟ ΠΟΙΚΙΛΟ ΟΡΟΣ – ΟΡΟΣ ΑΙΓΑΛΕΩ

- **ΕΡΓΑ ΔΑΣΙΚΗΣ ΜΙΚΡΟΑΝΑΨΥΧΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ:** ΑΛΣΟΣ ΚΑΜΑΤΕΡΟΥ, ΑΠΟ ΠΡΟΦΗΤΗ ΗΛΙΑ – ΘΕΑΤΡΟ ΠΕΤΡΑ, ΠΑΛΑΙΑ ΠΕΔΙΑ ΒΟΛΗΣ, ΝΤΑΜΑΡΙ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
- **ΕΡΓΑ ΔΑΣΙΚΗΣ ΜΙΚΡΟΑΝΑΨΥΧΗΣ ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΩΣ ΟΓΚΟ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ:** ΣΕ ΣΗΜΕΙΑ ΠΟΥ ΘΑ ΥΠΟΔΕΙΧΘΟΥΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ

3. ΠΥΡΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

- ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΔΑΣΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ
- ΑΠΟΨΙΛΩΣΕΙΣ
- ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ ΜΠΑΖΩΝ

4. ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ

- ΟΜΙΛΙΕΣ ΣΕ ΣΧΟΛΕΙΑ ΜΕ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
- ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ
- ΣΥΜΒΟΛΙΚΕΣ ΑΝΑΔΑΣΩΣΕΙΣ ΜΕ ΣΧΟΛΕΙΑ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥΣ, ΚΛΠ

Τα παραπάνω έργα εξυπηρετούν τους παρακάτω σκοπούς:

- ✓ οικολογική αναβάθμιση του οικοσυστήματος του Ορεινού όγκου
- ✓ αποκατάσταση των υποβαθμισμένων περιοχών
- ✓ βελτίωση της ποιότητας της ατμόσφαιρας
- ✓ απόδοση του Όρους στους κατοίκους της πόλης
- ✓ δημιουργία πρότυπου διαχείρισης περιαστικού δασικού οικοσυστήματος με ένταξη λειτουργιών ήπιας αναψυχής στη φύση.
- ✓ εξισορρόπηση και έλεγχος των δραστηριοτήτων αναψυχής στο πλαίσιο συνεχούς προστασίας του οικοσυστήματος.

Το πρόγραμμα δράσης που έχουμε εκπονήσει στοχεύει στα εξής :

- ✓ σύνδεση με τον οικιστικό ιστό μέσω κατάλληλων πυλών-εισόδων
- ✓ διαμόρφωση χώρων δασικής μικροαναψυχής
- ✓ διαχείριση υδάτινων πόρων-άρδευση εκτάσεων
- ✓ εμπλουτισμό χλωρίδας-πανίδας
- ✓ αναδάσωση του όρους σε επιλεγμένα μέρη,

Η περιβαλλοντική αναβάθμιση του Όρους θα συμβάλει σημαντικά στη:

- ✓ μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης
- ✓ βελτίωση του μικροκλίματος της ευρύτερης περιοχής
- ✓ προστασία εδάφους, αποφυγή πλημμύρων
- ✓ εμπλουτισμό υδροφόρου ορίζοντα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Διαμαντόπουλος, Γρ. κ.α. (1990). Διαμόρφωση Ποικίλου Όρους. Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας.